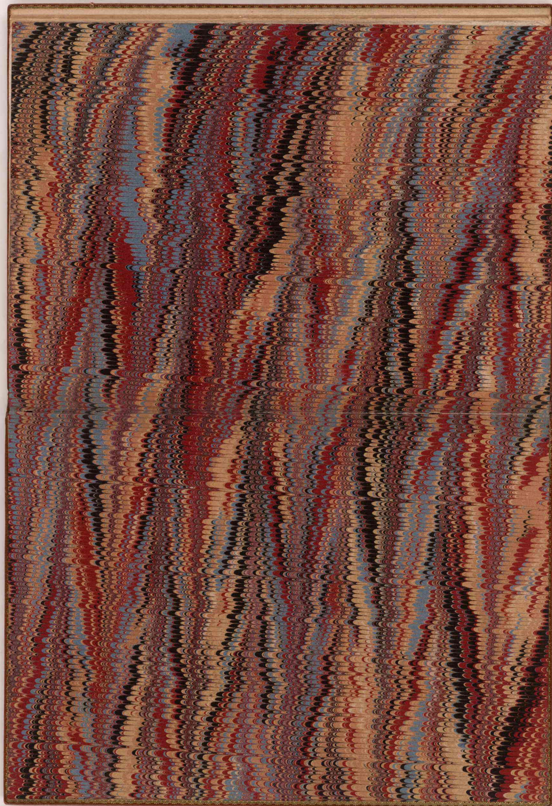
GAUDEO.

Epistola Cristoferi Colom

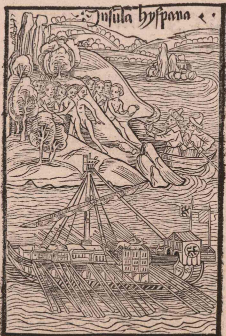

MERCIER SR DE CUZIN

De Insulis inuentis

Epistola Cristoferi Colom (cui etas nostra multū debet: de Insulis in mari Indico nup inuētis. Ad quas perquirendas octauo antea mense: auspicijs et ere Inuictissimi Fernandi Hispaniarum Regis missus fuerat) ad Magnificum dñm Raphaelez Sanxis: eiusdē serenissimi Regis Thesaurariū missa. quam nobilis ac litterat⁹ vir Aliander d Cosco: ab Hispano ydeomate in latinū conuertit: tercio kl's Maij. M.cccc.xciij. Pontificatus Alexandri Sexti Anno Primo.

Quoniam suscepte prouintie rem pfectam me ꝯsecutum fuisse: gratū tibi fore scio: has ꝯstitui exarare: que te vniuscuiusq rei in hoc nostro itinere geste inuenteq admoneāt. Tricesimotertio die postq̄ Gadibus discessi: in mare Indicū perueni: vbi plurimas Insulas innumeris habitatas hominib⁹ repperi: quarꝫ oīm p felicissimo Rege nostro: preconio celebrato et vexillis extensis: cōtradicente nemine possessionē accepi. primeq earum: diui Saluatoris nomen imposui (cuius fret⁹ auxilio) tam ad hāc q̄ ad ceteras alias puenim⁹. Eam vero Indi

Guanahanyn vocant. Aliaꝝ etiã vnã quanq̃
nouo nomine nuncupaui. Quippe aliam Insu
lam Sancte Marie Cõceptiõis. aliam Fernã-
dinam. aliaz Hysabellam. aliã Johanam. ꝛ sic
de reliquis appellari iussi. Quãprimũ i eã In-
sulam quã dudũ Johanam vocari dixi appuli
mus: iuxta eiꝰ littus occidentẽ versus aliquã-
tulum processi: tamq̃ eam magnã nullo reper
to fine inueni: vt non insulam: sed cõtinentem
Chatay prouinciã esse crediderim: nulla tamẽ
vidẽs oppida municipiaue in maritimis sita cõ
finibus: preter aliquos vicos ꝛ predia rustica:
cum quorũ incolis loqui nequibam: quare si-
mul ac nos videbant surripiebãt fugam. Pro
grediebar vltra: existimans aliquam me vrbẽ
villasue inuenturum. Deniq̃ videns q̃ longe
admodum ꝓgressis: nihil noui emergebat: et
huiusmodi via nos ad Septentrionem defere
bat: q̃ ipse fugere exoptabam: terris etenim re
gnabat bruma: ad austrumq̃ erat in voto cõ-
tendere: nec minus venti flagitantibus succe-
debãt. cõstitui alios nõ operiri successus: et sic
retrocedens ad portum quendaz quem signa-
ueram sum reuersus: vnde duos hoĩes ex no-
stris in terram misi. qui inuestigarent: esset ne
Rex in ea prouincia/vrbesue alique. Hij per

Fernanda
hyspana
ysabella
saluatorie
conceptoie
marie

tres dies ambularūt: inuenerūtq; innumeros populos ⁊ habitatōes: paruas tñ et absq; vllo regimine: quapropt' redierūt. Interea ego iā intellexerā a qbusdam Indis: quos ibidē susceperā: quō hmōi prouincia: insula quidem erat. ⁊ sic perrexi orientē versus: ei⁹ semp stringens littora vsq; ad miliaria .cccxxij. vbi ipsi⁹ insule sunt extrema. hinc aliā insulā ad orientem prospexi: distantem ab hac Johana miliaribus .liiij. quā protinus Hispanam dixi: in eāq; cōcessi: ⁊ direxi iter quasi p Septentrionez queadmodū in Johana ad orientem: miliaria dlxiiij. que dicta Johana ⁊ alie ibidem insule q̄fertilissime existunt. Hec multis atq; tutissimis ⁊ latis: nec alijs quos vnq; viderim cōparandis portib⁹: est circūdata. multi maximi ⁊ salubres hanc interfluūt fluuij. multi quoq; et eminētissimi in ea sunt montes. Om̄es he insule sunt pulcerrime ⁊ varijs distincte figuris: puie: ⁊ maxima arboꝝ varietate sidera lambentiū plene: q̄s nūq; folijs priuari credo: quippe vidi eas ita virētes atq; decoras: ceu mēse Maio i hispania solēt eē: q̄ꝝ alie florētes: alie fructuose: alie i alio statu: ƀm vniuscuiusq; q̄litatē vigebāt: garriebat philomena: ⁊ alij passeres varij ac inumeri: mēse Nouēbris q̄ ip̄e per eas deambulabā. Sant p̄terea in dicta insula

Johana septē vel octo palmaꝝ genera: q̄ pce
ritate ⁊ pulchritudīe (quēadmodū cetere oēs
arbores/herbe/fructusq̧) nr̄as facile exuperāt
Sūt ⁊ mirabiles pinꝰ/agri/⁊ prata vastissima/
varie aues/varie mella/variaq̧ metalla: ferro
excepto. In ea aūt quā Hispanā supra diximꝰ
nūcupari: maximi sunt mōtes ac pulcri: vasta
rura/nemora/ campi feracissimi/seri/ pacisq̧ ⁊
cōdendis edificijs aptissimi. Portuū in hac in
sula cōmoditas: ⁊ p̄stantia fluminū copia salu
britate admixta hoīm: q̄ nisi quis viderit: cre-
dulitatē supat. Huius arbores pascua ⁊ fructꝰ
multum ab illis Johane differūt. Hec p̄terea
Hispana diuerso aromatis genere/ auro/ me-
tallisq̧ abundat. cuiꝰ quidē ⁊ oīm aliaꝝ quas
ego vidi: ⁊ quaꝝ cognitionē habeo: icole vtri
usq̧ sexus nudi semp incedūt: quēadmodum
edunt in lucem. preter aliquas feminas. q̄ fo-
lio frondeue aliq: aut bombicino velo: pudē-
da operiūt: qđ ip̄e sibi ad id negociū parāt. Ca
rent hi om̄es (vt supra dixi) quocunq̧ genere
ferri. carent ⁊ armis: vtpote sibi ignotis nec ad
ea sūt apti. nō pp̄t corpis deformitatē (cū sint
bn̄ formati) sꝫ qꝛ sūt timidi ac pleni formidine.
gestāt tn̄ p armis arūdines sole pustas: i quaꝝ
radicibꝰ hastile q̄ddā ligneū siccū ⁊ in mucro
nē attenuatū figūt: neq̧ his audēt iugitvti: nā

Oceanica Classis

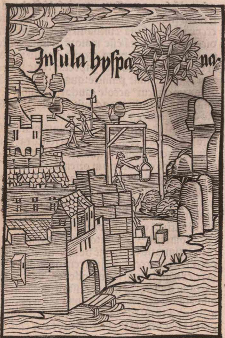

sepe euenit cū miserim duos vel tris homines
ex meis ad aliquas villas: vt cū eax loquerē-
tur incolis: exijsse agmē glomeratū ex Indis:
et vbi nostros appropinquare videbāt: fugam
celeriter arripuisse: despretis a patre liberis ꝛ
ecōtra. ꝛ hoc nō ꝙ cuipiam eorū damnū aliqđ
vel iniuria illata fuerit: immo ad quoscūqꝫ ap
puli ꝛ qbus cū verbū facere potui: quicqd ha
bebā sum elargit⁹: pannū aliaqꝫ ꝑmulta: nulla
mihi facta versura: sed sunt natura pauidi ac
timidi. Cetex vbi se cernūt tutos: oīmi metu re
pulso: sunt ad modū simplices ac bone fidei: ꝛ
in oībus que habent liberalissimi: roganti ꝙ
possidet inficiat̃ nemo: quin ipsi nos ad id po-
scendum inuitāt. Maximū erga oēs amorē p-
seferūt: dāt queqꝫ magna ꝑ paruis. minima lꝫ
re nihilōue ꝯtenti: ego attñ ꝓhibui ne tam mi
nima ꝛ nulli⁹ ꝑcij hisce darent̃: vt sunt lancis/
parapsidū / vitriqꝫ fragmēta / jtē clavi / ligule/
quanqꝫ si hoc poterāt adipisci: videbat̃ eis pul
cerrima mūdi possidere iocalia. Accidit enim
quēdam nauitā: tantū auri pondus habuisse
ꝑ vna ligula: quāti sūt tres aurei solidi: ꝛ sic
alios ꝑ alijs mioris ꝑcij: ꝑ̄tim ꝑ blanquis no
uis: ꝛ qbusdā nūmis aureis: ꝑ qb⁹ habēdis da
bāt qcqd petebat vēditor: puta vnciā cū dimi
dia ꝛ duas auri: vl' trigita ꝛ qdragita bombid

pondo: quā ipsi iā nouerāt. jtē arcuum / ampho
re / hydrie / dolijqꝫ fragmēta: bombice ꝛ auro tā
qꝫ bestie cōparabāt. qđ quia iniquū sane erat:
vetui: dediqꝫ eis multa pulcra ꝛ grata q̄ mecū
tulerā nullo iteruenīēte ꝑmio: vt eos mihi fa-
cili⁹ ꝯciliarē: fierētqꝫ xp̄icole: ꝛ vt sint proni in
amorē erga Regē Reginā principesqꝫ nostros
et vniuersas gētes Hispanie: ac studeāt ꝑqre-
re ꝛ coaceruare: eaqꝫ nobis tradere qb⁹ ipi af-
fluūt ꝛ nos magnope īdigem⁹. Nullā hij norūt
ydolatriā: īmo firmissime credūt oēz vim: oēz
potētiā: oīa deniqꝫ bona esse ī celo: meqꝫ inde
cū his nauib⁹ ꝛ nautis descēdisse: atꝫ h̄ aīo vbi
fui susceptus postqꝫ metū repulerāt. Nec sunt
segnes aut rudes: quin summi ac ꝑspicacis in-
genij: ꝛ hoīes qui transfretāt mare illđ: nō sine
admiratiōe vniuscuiusqꝫ rei rationē reddunt:
sed nūqꝫ viderunt gentes vestitas: neqꝫ naues
hmōi. Ego statim atqꝫ ad mare illđ ꝑueni: e pri
ma insula quosdā Indos violenter arripui: q̄
ediscerēt a nobis: ꝛ nos ꝑiter docerent ea: q̄ ꝓ
ipsi in hisce partibus cognitionē habebant. et
ex voto successit: nā breui nos ipos: ꝛ hij nos:
tum gestu ac signis: tum verbis intellexerunt.
magnoqꝫ nobis fuere emolumēto. veniunt mō
mecū tñ qui semꝑ putant me desiluisse e celo
q̄uis diu nobiscū versati fuerint hodieqꝫ ver-

senꝫ. ⁊ hi erant primi: q̃ id quocũq; appellaba
mus nunciabãt: alij deinceps alijs elata voce
dicẽtes. Venite venite ⁊ videbitis gẽtes ethe
reas. Quãobrẽ tã femĩe q̃ viri: tã impuberes
q̃ adulti: tam iuuenes q̃ senes: deposita formi
dine paulo ante cõcepta: nos certatim visebãt
magna iter stipãte caterua alijs cibũ/ alijs po
tum afferentibꝰ: maxio cũ amore ac beniuolẽ
tia incredibili. Habz vnaqueq; insula multas
scaphas solidi ligni: ⁊ si angustas: longitudine
tñ ac forma nostris biremibꝰ similes: cursu aũt
velociores. Reguntꝫ remis tantũmodo. Harũ
quedã sunt magne: quedã parue: quedã ĩ me
dio cõsistunt. Plures tamẽ biremi que remigẽt
duodeuiginti transtris maiores: cũ q̃bꝰ in oẽs
illas insulas: que innumere sunt: traijcitꝫ. cũq;
his suã mercaturã exercẽt: et inter eos comer
tia fiunt. Aliquas ego harũ biremium seu sca
pharũ: vidi q̃ vehebãt septuaginta ⁊ octuagin
ta remiges. In omnibꝰ his insulis nulla est di
uersitas inter gentis effigies. nulla in moribus
atq; loquela: quin oẽs se intelligũt adinuicẽ:
que res perutilis est ad id q̃d serenissimũ Regẽ
nostrũ exoptare precipue reor: scz eoꝝ ad san
ctam xp̃i fidem cõuersionẽ. cui quidẽ quantum
ĩtelligere potui facilimi sunt ⁊ proni. Dixi quẽ

admodũ sum pgressus antea insulã Johanaz
p rectũ tramitez occasus in orientem miliaria
cccxxij. sm quã viã ⁊ intuallũ itineris possum
dicere hãc Johanã esse maiorẽ Anglia ⁊ Sco
tia simꝫ: namq; vltra dicta. cccxxij. passuũ milia:
in ea pte q̃ ad occidentẽ pspectat: due: quas
non petij: sup sunt puincie: quaꝝ alterã Indi
Anan vocãt: cuiꝰ accole caudati nascunꝫ. Tẽ
dunꝫ in longitudinem ad miliaria. clxxx. vt ab
his q̃s veho mecũ Indis pcepi: qui oĩs has
callẽt insulas. Hispane vero ambitꝰ maior est
tota Hispania a cologna vsq; ad fontẽ rabidũ
Hincq; facile arguiꝫ q̃ quartũ eiꝰ latꝰ q̃d ipe
p rectã lineã occidentis in orientẽ traieci: mili
aria ptinet. dxl. Hec insula ẽ affectãda ⁊ affe
ctata nõ spernẽda in qua ⁊ si aliaꝝ oĩm vt dixi
p inuictissimo Rege nr̃o solenniter possessio
nem accepi: earũq; imperiũ dicto Regi peni
tus cõmittiꝫ: ĩ oportuniori tñ loco: atq; oĩ lu
cro ⁊ cõmertio ꝯdecenti: cuiusdã magneville:
cui Natiuitatis dñi nomẽ dedimꝰ: possessionẽ
peculiariter accepi. ibiq; arcem quandaz eri
gere extemplo iussi: que modo iam debet esse
pacta: in qua hoĩes qui necessarij sunt visi: cũ
oĩ armoꝝ genere: ⁊ vltra annũ victu oportu
no reliq̃. Itẽ quãdã carauellã: ⁊ p alijs ꝯstruẽ
dis tã ĩ hac arte q̃ in ceteris peritos: ac eiusdẽ

insule Regis erga nos beniuolentiā ꝛ familia
ritatē incredibilē. Sūt enī gētes ille amabiles
admodū ꝛ benigne: eo ꝙ Rex ꝓdictus me fra
trem suum dici gloriabat̄. Et si animū reuoca
rent: ꝛ his q̄ i arce manserūt nocere velint: ne
queūt: quia armis carēt: nudi īcedūt: ꝛ nimiū
timidi. ideo dictā arcem tenētes: dūtaxat pūt
totā eā insulā nullo sibi imminente discrimine
(dūmodo leges quas dedim⁹ ac regimē nō ex
cedāt) facile detinere. In omib⁹ his insulis vt
intellexi: quisqꝫ vni tm̄ ꝯiugi acquiescit: ꝓter
principes aut reges: q̄bus viginti habere licꝫ.
Femine magis ꝙ̄ viri laborare vident̄: nec be
ne potui intelligere an habeāt bona ꝓpria: vi
di enī q̄d vn⁹ habebat alijs īpartiri: ꝓ̄ꝑtim da
pes/ obsonia/ ꝛ hmōi. Nullū apd̄ eos monstꝝ
reperi: vt pleriqꝫ existimabant: sed hoīes ma
gne reuerētie atqꝫ benignos. Nec sunt nigri ve
lut ethiopes. habēt crines planos ac demissos
nō degunt vbi radiorū solaris emicat calor. ꝑ
magna nāqꝫ hic est solis vehementia: ꝓpterea
ꝙ ab equinoctiali linea distat. vbi videtur/ gra
dus sex ꝛ viginti Ex montiū cacuminib⁹ ma
ximū ꝙ̄ viget frig⁹: sꝫ id q̄dem moderant̄ In
di: tū loci ꝯsuetudie: tū rex calidissimaꝝ q̄b⁹
frequēter ꝛ luxuriose vescunt̄ presidio. Itaqꝫ
mōstra aliq̄ nō vidi: neqꝫ eoꝝ alicubi habui co

gnitionem: excepta quadã insula Charis nū-
cupata: que secunda ex Hispana in Indiam
transfretātibus existit. quam gens quedam a
finitimis habita ferocior incolit. hi carne hu-
mana vescunt. Habent predicti biremiū gene
ra plurima: quibus in omnes Indicas insulas
traijciunt/depredāt/surripiūt quecūq̃ pñt.
Nihil ab alijs differunt nisi q gerunt more fe-
mineo longos crines. vtunt arcub⁹ et spiculis
arundineis: fixis (vt diximus) in grossiori pte at
tenuatis hastilib⁹. ideo habēt feroces: qua-
re ceteri Indi inexhausto metu plectuntur: sz
hos ego nihili facio plus q̃ alios. Hi sunt qui
coeunt cum quibusdam feminis: que sole insu
lam Mateunin primā ex Hispana in Indiam
traijcientib⁹ habitant. He autē femine nullũ
sui sexus opus exercent: vtunt eñ arcub⁹ et spi
culis sicuti de earū ꝯiugib⁹ dixi muniūt: sese lami
nis eneis q̃rū maxia apd eas copia existit. Ali
am mihi insulā affirmant supradicta Hispana
maiorē: ei⁹ incole carēt pilis. auroq̃ int alias
potissimū exuberat. Hui⁹ insule et aliarū q̃s vi
di hoīes mecū porto: q hoꝝ q̃ dixi testimoniū
phibēt. Denique vt nři discessus et celeris reuer
siōis cōpēdiū: ac emolumētū breuib⁹ astringā
h polliceor: me nřis Regib⁹ inuictissimis puo
coꝝ fultū auxilio: tantū auri daturꝝ quantum

eis fuerit opus. tm̄ vero aromatuz. bombicis.
masticis (q̃ apud Chium dūtaxat inuenit) tan
tūq̃ ligni aloes. tantum fuoꝝ hydrophilato-
rum: quantū eorū maiestas voluerit exigere.
Item reubarbarū et alia aromatuz genera: q hi
quos in dicta arce reliqui iā inuenisse: atque in-
uenturos existimo. qñquidem ego nullibi ma-
gis sum moratus nisi quantū me coegerūt vē-
ti: preterq̃ in villa Natiuitatis: dū arcem con-
dere et tuta omīa esse prouidi. Que et si maxia
et inaudita sunt: multo tamē maiora forent si
naues mihi vt ratio exigit subuenissent. Vez
multū ac mirabile hoc: nec nostris meritis cor
respondēs: sed sancte Christiane fidei: nostro-
rumq̃ Regū pietati ac religioni: quia qd hu-
manus cōsequi nō poterat intellectus: id hūa-
nis concessit diuinus. Solet eñ deus suos su
os: quique sua pcepta diligūt: etiā i impossibili-
bus exaudire: vt nobis i pñtia ꝯtigit: q ea ꝯse
cuti sum⁹: q hacten⁹ mortaliū vires minime atti
gerāt. nā si haꝝ insulaꝝ qpiā aliqd scpserūt aut
locuti sūt: oēs p ambages et ꝯiecturas nemo se
eas vidisse asserit: vñ ppe videbat fabula. Igi
tur Rex et Regia pncipes ac eoꝝ regna felicis
sima: cūcteq̃ alie Christianoꝝ puincie Salua
tori dño nřo Jesu xpo agam⁹ grās: q tāta nos
victoria munereq̃ donauit: celebrēt pcessiōes

peragant solennia sacra. festaq̃ fronde velent delubra. Exultet Christ⁹ i terris: queadmodũ in celis exultat: cum tot populorum pditas añ hac animas saluatum iri preuidet. Letemur ⁊ nos: tũ ꝑpter exaltationẽ nostre fidei. tum ꝑpter rerũ temporaliũ incremẽta: quoꝝ nõ solũ Hispania sed vniuersa Christianitas est futura pticeps. Hec vt gesta sunt sic breuiter enarrata. Uale. Ulisbone pridie ydus Marcij.

Cristofor⁹ Colom Oceane classis Prefect⁹.

Epigrama. R. L. de Corbaria Episcopi Montispalusij
Ad Inuictissimũ Regẽ Hispaniaꝝ

Jam nulla Hispanis tellus addẽda triũphis:
Atq̃ parum tantis virib⁹/orbis erat.
Nunc longe Eois regio deprensa sub vndis.
Auctura est titulos Betice magne tuos.
Unde repertori merito referenda Colũbo
Gratia: sꝫ summo est maior habẽda deo:
Qui vincẽda parat noua regna tibiq̃ sibiq̃:
Teq̃ simul fortem prestat ⁊ esse pium.

BOUND FOR JOHN NICHOLAS BROWN 1900